

FORUM Idéburna
organisationer med
social inriktning

Idépolitisk plattform

Grundläggande värderingar

Innehåll

Inledning	3
1. Idéburen organisering	5
2. Demokratisk samhällsutveckling	7
3. Välfärdens utveckling	10

Inledning

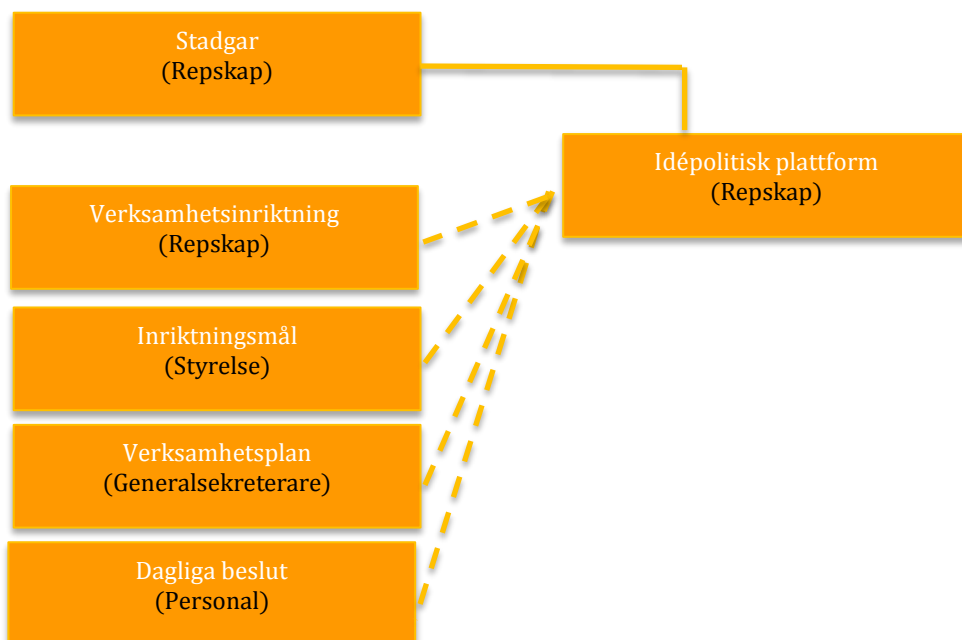
Vad är Forums Idépolitiska plattform?

"1.3 Föreningens ändamål är att främja förutsättningarna för samt stödja utvecklingen av idéburen organisering med social inriktning i Sverige, som bidrag till den demokratiska samhällsutvecklingen och den generella välfärden." (Forums ändamål – ur Forums stadgar)

Forums Idépolitiska plattform uttrycker de grundläggande värderingar som Forums verksamhet vilar på.

Den Idépolitiska plattformens ämnesområden *demokratisk samhällsutveckling, generell välfärd* samt *idéburen organisering* har sin grund och utgångspunkt i Forums ändamål. Utifrån plattformen formuleras i sin tur Forums policys och övriga styrdokument. Dessa dokument utgör ramverket för Forums verksamhet som formuleras i långsiktig verksamhetsinriktning och verksamhetsplan.

Den Idépolitiska plattformen blir på det sättet en bas för styrelse och kansli för att styra och leda Forum i vardagen. Men den ger också möjlighet för medlemmar, potentiella medlemsorganisationer och andra intressenter att förstå vad Forum har för grundvärden. Plattformen gäller dock formellt inte som styrdokument för Forums medlemsorganisationer men ska vara väl förankrad hos dem.

Styrdokument Forum

Utgångspunkter för Forums Idépolitiska plattform

För att förstå vår omvärld analyserar Forum samhället utifrån tre nivåer: samhällsnivån, organisationsnivån och den individuella nivån. Dessa har också varit utgångspunkten för att komma fram till värderingarna i denna plattform.

1. Samhällsnivån

Vad betyder olika beslut eller brist på beslut i en idéburen organisation, i en politisk församling, ett företag och hos enskilda individer för samhället? Det kan handla om det lokala samhället, men också en region, ett land eller globalt.

2. Organisationsnivån

Hur påverkar samhällsutvecklingen samt beslut eller avsaknad av beslut organisationers möjlighet att nå mål, att få ekonomin att fungera, att kunna vara innovativa och så vidare.

3. Individuella nivå

Vad betyder samhällsutvecklingen samt beslut eller icke-beslut för de människor som en organisation fokuserar på? Får dessa sammantaget ett bättre eller sämre liv?

Denna plattform är en sammanställning av de grundläggande värderingar som Forums medlemsorganisationer är överens om ska karaktärisera verksamheten och synen på samhälle, organisation och människa.

1 Idéburen organisering

Idéburna organisationer utgör både en förutsättning och ett uttryck för varje öppet, demokratiskt och framgångsrikt samhälle. Tankemodellen att beskriva idéburna organisationer som en företeelse som behövs när staten (inklusive kommunerna) och marknaden misslyckas, bygger på en förlegad och felaktig bild av idéburna organisationers identitet och roll i samhället. Grunden för idéburna organisationers existens är människornas behov av att uttrycka sitt medborgarskap och engagemang i ord och handling, på sätt som inte är fullt ut möjliga någon annanstans.

Samhället kommer alltid att vara större än både staten och marknaden och idéburen organisering har där en naturlig plats.

Värdering 1:1

Idéburen organisering och ideellt engagemang är till godo för hela samhället

Vi människor mår bra av att engagera oss, och samhället mår bra av ideellt engagemang. Engagemang skapar delaktighet, sammanhang och gemenskap. Ideellt engagemang bygger tillit, vilket är den viktigaste grundvalen i en fungerande demokrati. Att därtill vara ideellt engagerad i en medlemsorganisation skapar möjlighet att delta i vår största demokratiskola.

Värdering 1:2

Ideellt engagemang är en grundkomponent inom svenska idéburna organisationer

Ideellt engagemang har ett egenvärde både för individ, organisation och samhälle. Det är människorna som samlas kring idén, som medlemmar eller ideellt aktiva, som utgör organisationens kapital - det sociala kapitalet. Av den anledningen kan ideellt engagemang aldrig ersätta det betalda arbetet.

Värdering 1.3

Civilsamhället som arbetsmarknad ska vara välutvecklad och anpassad efter civilsamhällets särskilda villkor

Att vara anställd eller arbetsgivare inom civilsamhället skiljer sig från andra sektorer. Kombinationen av idealitet och professionalitet kan utmana strikta arbetsrättsliga tolkningar. Kortsiktig finansiering försvårar anställningars stabilitet och långsiktighet. Civilsamhällets kapital som tillit och relationer är ofta personbundna vilket ställer höga krav på kompetensförsörjning. Samtidigt är civilsamhällets anställda ofta utförare av samhällsbärande välfärdsverksamhet samt en viktig resurs för ideellt engagerade och idéburna organisationer. Detta ställer krav på anställdas och arbetsgivares organisering, och det är av yttersta vikt att arbetsgivarorganisationer och fackförbund verkar för att anställda inom civilsamhället ges goda förutsättningar i sitt arbete att bidra till samhällets utveckling.

Värdering 1:4I en globaliserad och digitaliserad värld behövs också en global och digitaliserad idéburen sektor.

Globaliseringen och digitaliseringen har förändrat hur vårt samhälle fungerar i grunden. Dessa processer har också påverkat den idéburna sektorn och hur människor söker utlopp för sitt engagemang. Att människor finner nya former av gränsöverskridande gemenskaper är något positivt, så länge det sker med demokratiska avsikter. Denna typ av engagemang bör stöttas på samma sätt och med samma entusiasm som det sedvanliga civilsamhällets former för engagemang.

Värdering 1:5Organisering av frivilliga bör i första hand ske inom idéburna organisationer.

Idéburna organisationer besitter stor kunskap och erfarenhet om organisering av frivilliga. Därtill finns som frivillig möjligheter att vara delaktig i den idéutveckling som idéburna organisationer drivs av, på ett sätt som inte är möjlig i offentlig eller privat verksamhet som drivs av andra logiker än det idéburna.

Värdering 1:6Tillgängligheten för att kunna engagera sig i idéburna organisationer ska vara hög

Forum värnar allas lika rättigheter och lika möjligheter att fullt ut delta i samhällsutvecklingen oberoende av funktionsvariationer eller andra förutsättningar. Det finns många olika typer av hinder för deltagande i idéburna organisationers verksamhet; fysiska – som trappor eller akustik, mentala – som vilket språk som används samt sociala – som ovilja att släppa in nya engagerade. Därtill finns ofta en klassdimension i det frivilliga arbetet där människor med god utbildning och stark koppling till arbetsmarknaden dominerar. Forum vill se en ökad tillgänglighet för ideellt engagemang.

Värdering 1:7Föreningsfriheten är en grundläggande mänsklig rättighet

Rätten att organisera sig är grundläggande och en förutsättning för ett fritt civilsamhälle som del av ett demokratiskt samhälle. Denna rättighet ska inte inskränkas. Rassistiska, diskriminerande och kränkande handlingar ska däremot aldrig accepteras. Forum samverkar aldrig med rassistiska organisationer.

2 Demokratisk samhällsutveckling

Sverige beskrivs av den globala organisationen CIVICUS som ett av 14 länder i världen där det civila utrymmet betecknas som "öppet". Civilt utrymme definieras av CIVICUS som "fundamentet i varje öppet och demokratiskt samhälle". När det civila utrymmet är öppet så kan medborgarna och organisationerna i civilsamhället organisera sig, delta och kommunicera utan hinder."

I denna del beskriver vi Forums värderingar i relation till den demokratiska samhällsutvecklingen.

Värdering 2:1

Att bevara och utveckla det civila utrymmet och de demokratiska grundvalarna i Sverige är av högsta prioritet för Forum.

Demokrati, tillit och solidaritet är inte självklara värden. De byggs upp av generationer. Fria och starka idéburna organisationer spelar här en avgörande roll. Ett demokratiskt samhälle fungerar alltså inte utan ett starkt civilsamhälle där oberoende organisationer kan ifrågasätta, stödja och utveckla olika frågor. Möjligheten att fritt uttrycka sig, organisera sig och att få sina rättigheter tillgodosedda är därför nära kopplade till förekomsten av ett tydligt civilt utrymme.

Värdering 2:2

Sverige ska vara ett mångkulturellt samhälle. Mångfald bland människor och rörelser med olika bakgrund och erfarenhet berikar samhället.

I Sverige ska vi utveckla och stärka en mångfald av människor och organisationer med olika åsikter, livsåskådningar och funktionsvariationer. Den självklara utgångspunkten för Forum är att vårt samhälles utveckling bygger på och berikas av att vi har olika identiteter, erfarenheter och bakgrunder. Forum tar starkt avstånd från ideologier som inte respekterar människors lika värde.

Värdering 2:3

Att göra en maktanalys gällande förhållanden i svensk demokrati är viktigt.

Individens och gruppernas möjligheter att utöva sina demokratiska rättigheter avgörs utifrån vem man är, var man kommer ifrån, vilket nätverk och vilka resurser man har och så vidare. Denna maktanalys är utgångspunkt i utvecklingen av Forums verksamhet.

Värdering 2:4

De lagar och folkrättsliga konventioner Sverige har skapat eller bekräftat gällande särskilda gruppernas rättigheter ska värnas och utvecklas vidare.

De landvinningar som tidigare generationers människorättskämpar har skapat är viktiga att försvara och bygga vidare på. Målet om ett jämställt och jämlikt samhälle måste vara levande.

Värdering 2:5Globala utmaningar kräver globalt samarbete

I en globaliserad värld där orsaker och samband går bortom nationalstatens gränser, får inte ansvarstagande och åtaganden stanna vid de nationella gränserna. Klimatkriser, fattigdomsbekämpning och människor på flykt är exempel på globala frågor som kräver ett globalt ansvarstagande.

Värdering 2:6Demokratin stärks och fördjupas genom samarbeten och partnerskap.

Vårt samhälle stärks och utvecklas genom partnerskap och samarbete mellan samhällets sektorer, inom civilsamhället och över nationsgränser. Med våra olika uppdrag och erfarenheter kan kunskap byggas, mobiliseras och utbytas vilket är till gagn för hela vårt samhälle. Syftet med samverkan bör vara ökad livskvalitet och stärkt demokratisk delaktighet.

Värdering 2:7Separatistisk organisering är motiverad

Separatistiska rum som utesluter personer i syfte att bidra till ökad inkludering i samhället är motiverade. Alla människor ska kunna finna gemenskaper som passar dem. Genom separatistisk organisering kan individer och grupper skapa egna problemformuleringar och lägga grunden för att sprida sina egna berättelser. Separatismen måste dock alltid balanseras mot idealet om öppenhet.

Värdering 2:8Samhället är större än staten

Människors organisering är en grundläggande del av samhället. Organisering kan ha många syften; att finna en gemenskap, att skapa och stärka sin identitet, verka för samhällsförändring, stödja och stärka individer och gruppers rättigheter i vår omvärld och så vidare. Samhället skapas av människor, och vi har alla ansvar att bidra till den samhällsutveckling vi vill se – var och en efter förmåga.

Värdering 2:9Tanke- och åsiktsfriheten är en fundamental rättighet som inte kan inskränkas.

Rätten att fritt hysa och uttrycka en åsikt är en grundläggande mänsklig rättighet. Åsiktsfriheten är och bör vara obegränsad, medan yttrandefriheten måste utövas inom vissa begränsningar och under särskilt ansvar. Juridiska begränsningar finns för vilka åsikter som inte får uttryckas, exempelvis förtal eller hets mot folkgrupp.

Värdering 2:10Inget om oss utan oss – principen om representation

Att arbeta utifrån perspektivet empowerment är starkt förknippat med tanken om representation och övertygelsen att varje individ äger sin erfarenhet och kunskap om ens egen situation. Utsatta grupper har historiskt inte varit representerade i beslutsfattande organ. Detta har lett till brist på inflytande i beslut som utformat dessa människors livsvillkor. Det är därför viktigt att de som påverkas av beslut ska kunna vara delaktiga i utformningen av besluten.

3 Välfärdens utveckling

Under 1900-talets första hälft påbörjades arbetet för att skapa det vi idag kallar välfärdsstaten; skola, vård och omsorg. Före 1900-talet hade staten (inklusive kommunerna) i stort sett ingen sådan verksamhet. Det som fanns organiserades oftast av kyrkliga rörelser, och efterhand av ömsesidighetsorganisationer av olika slag. Det är rimligt att säga att den moderna välfärdspolitiken och socialtjänsten har uppstått ur frivilligt socialt arbete i kombination med politiskt reformarbete.

Eldsjälar i filantropiska föreningar, folkrörelser och självhjälpsföreningar har kartlagt sociala problem och kommit med nya metoder att möta dem. När projektet Folkhemmet lanserades av den då allt starkare arbetarrörelsen och sedan byggdes ut mellan 1930 och 1970, blev huvudinriktningen att det var staten (och kommunerna) som byggde strukturer för produktion och leverans av välfärd.

Vid 1980-talets början påbörjades en process som efter hand har lett till att det offentliga monopolet på att driva välfärdsarbete har övergivits. Under de snart 40 år som gått sedan dess har icke offentliga aktörer vuxit från nästan noll till knappt 20 procent av helheten. Av dessa är merparten vinstutdelande företag. Idéburna organisationer står för endast tre procent av helheten.

Värdering 3:1

Idéburna organisationer har en naturlig plats i välfärdssamhället.

Idéburna organisationer har inte något formellt ansvar i välfärdsstaten. Men engagemang och värdegrund leder till att organisationerna tar ansvar och bidrar till ökad välfärd. Detta sker genom exempelvis opinionsbildning, att organisationer företräder enskilda individer, skapande av mötesplatser, brukarorganisering och andra former av innovation samt att organisationer agerar utförare av offentliga tjänster.

Värdering 3:2

Gemensamt finansierad välfärdsstat är viktigt och har Forums stöd

Tillsammans med en majoritet i riksdagen finns det en etablerad och långsiktigt hållbar folklig opinion för den modell av generell välfärd som betalas av skattemedel. Forum står helt bakom idén med den gemensamt finansierade välfärdsstaten.

Värdering 3:3

En organisations ändamål och värdegrund är riktninggivaren för organisationens välfärdsarbete

Ändamålet är den främsta utgångspunkten för idéburna organisationer som bedriver välfärdsverksamhet. Det är alltid de människor som samlats kring en idé som kommer först. De utvecklar värdegrunden och idén. Rollerna som organisationerna spelar är produkter av idén. Det är detta orsakssamband som säkerställer att det inte är andra aktörer som bestämmer vad idéburna organisationer skall göra.

Värdering 3:4

Fokus för idéburna organisationer bör vara fördjupning och förbättring av välfärden, inte ersättning av grundläggande offentligt ansvar

Med sina tre miljoner ideellt engagerade, cirka 190 000 anställda och verksamhet i landets alla kommuner är idéburna organisationer en kraft att räkna med. Idéburna organisationer är en naturlig del av välfärdssamhället. Förändringar av samhällskontraktet ska därför enbart ske genom medveten dialog som bygger på respekt för varje parts uppdrag, roll och formella ansvar.

Värdering 3:5

Empowerment av individer och rörelser är vår väg

Empowerment bygger på en grundläggande syn på människan som kapabel och som ägare av inneboende resurser. Som idéburen organisation är vår utgångspunkt att stärka människans förmåga att fatta egna beslut och ta ansvar för sin egen utveckling och samtidigt förverkliga en positiv utveckling i förening med andra.

Värdering 3:6

Civilsamhällets företag är en viktig förutsättning för ökad representation och delaktighet i ett välfärdssamhälle

Civilsamhällets olika företag bidrar till fler lösningar på gemensamma samhällsutmaningar. Samtidigt skapar idéburet företagande arbetstillfällen för människor som annars kan ha svårt att få eller ta plats på arbetsmarknaden. Som intäktskälla kan även en organisations företag möjliggöra att organisationen kan driva fler verksamheter inom välfärden.

Värdering 3:7

När idéburna organisationer bedriver näringsverksamhet bör syftet alltid vara att skapa förutsättningar för den egna organisationens syften och mål, inte vinstutdelning till externa aktörer

Den bärande skillnaden mellan en idéburen aktör som verkar på marknaden och andra aktörer är att det egenformulerade syftet alltid är viktigare än att generera vinst. Däremot är det viktigt att den näringsverksamhet som drivs av en idéburen organisation kan ha som mål att generera ekonomiskt överskott.

Värdering 3:8

Privat finansiering till en idéburen organisation som driver upphandlad verksamhet, bör användas för att förstärka verksamheten, inte subventionera den.

Skattemedel ska täcka kostnaderna för offentligt finansierad välfärdsverksamhet. Andra medel som idéburna organisationer kan få del av (arv, gåvor, insamlingar, ideellt arbete och så vidare) bör användas för att skapa mervärden såsom långsiktigt engagemang för målgruppen och samhället och annat som förstärker verksamheten.

Värdering 3:9Lärande är det viktigaste syftet i uppföljning och utvärdering

För att åstadkomma de resultat som eftersträvas är lärande den viktigaste aspekten vid uppföljning och utvärdering av social verksamhet. Det gäller att kunna lära av både misstag och framgångar så att framtida verksamhet blir bättre än tidigare. Det är den lärande förmågan i relation till det ansvar som kan krävas av organisationen som främst bör följas upp

Värdering 3:10Lärande och utveckling sker genom en kombination av erfarenheter från brukare, frivilliga och professionella samt forskning.

Samhället präglas av svängningar eller pendelrörelser där vad som är populärt och rätt förändras över tid. Under en period ges forskningen privilegiet att definiera både frågor och svar, i nästa stund är det kanske brukaren/kunden som har rätt, i en tredje fas är det professionerna som har alla svar. Mycket sällan är det dock en grupp som sitter på alla svar på sociala problemställningar. Det är i kombinationer av erfarenheter som vägen framåt finns.